

Səxavət Məmməd

ABŞ-İsrail-İran müharibəsi: İran ətrafında əslində nə baş verir?

İran - İsrail/ABŞ müharibəsi gözlənilməli kimi tərəflərin bir-birinə ağır zərbələri ilə davam edir. ABŞ və İsrail İranın paytaxtını, rəhbər şəxslərini hədəf alır; hərbi obyektlərə raketlərdən və aviabombalardan zərbələr endirir. İran tərəfi isə Fars körfəzindəki ABŞ-nin və digər Qərbi ölkələrinin hərbi bazalarını, İraq Kürdüstanını və İsraili hədəfə alıb. Bunu qeyd etməsəm, irad tutula bilər: ABŞ və İsrail hərbi əməliyyatlar zamanı təkcə hərbi obyektləri yox, eyni zamanda mülki obyektlərə də zərbələr endirir. Qızların oxuduğu məktəbin vurulması danılmaz faktır. İsrail ərazisində də mülki obyektlərin vurulması barədə faktlar var.

Gələk müharibənin hazırkı vəziyyətinə. İlk gün də qeyd etdim ki, İranın məqsədi təkcə İsrail və ABŞ-yə cavab vermək yox, eyni zamanda müharibəni şaxələndirməkdir. Müharibəni şaxələndirmək nəyə lazımdır?

Əvvəla qeyd edim ki, İran endirdiyi zərbələrlə nəinki ərəb ölkələrini, eyni zamanda Yunanıstanı, Böyük Britaniyanı, Fransanı da proseslərə qoşub. Təbii ki, adı çəkilən ölkələr İrana hücum etmir. Misal üçün, Fransa imzaladığı müqavilələr görə ərəb ölkələrini müdafiə edir. İran Hizbullahı prosesə qoşmaqla ABŞ və İsrailin gücünü parçalamağı hədəfləyir. Belə ki, İsrail tərəfi məcburiyyətdən Livana qarşı hərbi əməliyyatlar həyata keçirir. Colan təpələri istiqamətinə isə əlavə qüvvə toplayır. Eyni zamanda, hazırkı Suriya hakimiyyəti Hizbullahdan gələ biləcək təhlükəni önəlmək üçün Livan sərhədinə minlərlə raket və canlı qüvvə cəmləyib və bunu da narkotiklə mübarizə adı altında həyata keçirdiyini bəyan edir. Dolayısı ilə, İran bu məsələdə istədiyinə nail desək, yanılmarıq.

Müharibənin ilk günü qeyd edirdim ki, İranın Ərəbi vurmasının əsas səbəblərindən biri kürd qruplaşmalarına verilən mesaj idi, həm də İraqdakı şiə qruplarını aktivləşdirməyə xidmət edirdi. Yeri gəlmişkən, bəzi kürd qrupları İran sərhədini keçməyə cəhd edib və onların dronlarla, minaatanlarla sızmadan çıxarılması yönündə video görüntülər yayılıb.

ABŞ tərəfinin də kürd qruplarını silahlandıracağı yönündə iddialar var. ABŞ-nin onsuz da buna gedəcəyi gözlənilən idi. Ona görə də İran qabaqlayıcı addımlar atırdı. Qeyd edirdim ki, bu müharibə uzun müddət kontaktsiz şəkildə davam edə bilməz. Quru əməliyyatları olacaqs, bu mütləq şəkildə İraq ərazisində olacaq. İraqda kürd qrupları da, şiə qrupları da kifayət qədər güclüdür. İndidən quru əməliyyatlarının son dərəcə ağır olacağını təxmin etmək mümkündür. Əgər kürd qrupları hərəkətə keçərsə və təhdid yaranarsa, onlara qarşı Türkiyənin prosesə qoşulmaq ehtimalı var. Nəzərə almaq lazımdır ki, kürd problemi Türkiyə, Suriya və İraqın ortaq problemi deyil.

Kürd qrupları İran daxilində hansısa problem yarada bilərmi? Mümkün variantdır. Ancaq onu da qeyd etməkdə fayda var ki, İran Müdafiə Nazirliyinin quru qoşunları, SEPAH, SEPAH-a bağlı bəzi korpuslar və sayı milyondan çox göstərilən "Bəsic"lər var. Faktiki, İranın canlı qüvvələri hazırda fəaliyyətsizdir. Onların döyüşlərə hazırladığı ehtimalı yüksəkdir. Ərazisi böyük olan ölkələrin manevr imkanları da çox olur. Ona görə də İran daxilində münəfişənin sıçraması ilə prosesin kontroldan çıxma ehtimalı yüksək görünür. Ancaq İraqdakı şiələr, türkmənlər və Suriyadakı türkmənlər də müharibəyə cəlb olunarsa, bu, son dərəcə qanlı bir savaşa nəticələnəcək.

Müharibədən əvvəl Hindistan baş nazirinin İsrailə səfər etməsi, ardınca Talibanın Pakistan sərhədində aktivləşməsi onu göstərdi ki, ABŞ və İsrail "Taliban kartı"ndan da istifadə etmək istəyib. Ancaq Pakistanın ağır zərbələri Talibanı susqunluğa məhkum etdi. Reallıq ondan ibarətdir ki, Taliban İran sərhədində də aktivləşə bilər. Hesab edirəm ki, İran üçün, dolayısı ilə Pakistan üçün ən böyük baş ağrısı Bəluclar ola bilər. Hindistan-Pakistan arasında toqquşma baş versə və Bəluclar da aktivləşsə, bunun əvvəlcədən ssenariləşdirildiyi ortaya çıxacaq. Bəluclar isə təkcə İran və Pakistanın yox, eyni zamanda Əfqanıstanın da əsas problemidir. Bu məsələ aktivləşsə, ABŞ və İsrail də İranın qüvvələrini parçalamış olacaq. Yəni eyni zamanda həm kürd qrupları, həm də bəluclarla döyüşmək məcburiyyəti yaranacaq.

ABŞ və İsrailin əlində kifayət qədər güclü raketlər, aviasiya vasitələri və HHM sistemləri var. Ancaq geridə qalan günlər onu göstərdi ki, İran təkbaşına hər iki ölkə ilə başa-baş savaş apara bilər. Nəinki başa-baş savaş aparır, müharibəni də şaxələndirir. Əsas məsələ odur ki, İran öz coğrafiyasında döyüşür. Sual yaranır, yaxud irad tutula bilər ki, İranın ali dini lideri, ordunun strateji postda oturan 40-dan çox rəhbər şəxsi öldürüldü. Nəticə var? Bu, müharibənin seyrini, gedişini dəyişibmi? Qətiyyətlə. Ümumiyyətlə, Şərqlə Qərbin müharibə fəlsəfəsi fərqlidir. Şərqdəki müharibələrdə insanlar öləndə "şəhidlik" statusu qazanır. Yəni ölməyə hazır olan, cənnətə gidecəyini düşünen insanı ölümə təhdid etmək nə qədər məntiqlidir?

Hesab edirəm ki, ABŞ və İsrail eynən Rusiyanın Ukraynada qısa müddətdə nəticə əldə edəcəyini düşündüyü kimi prosesə başladılar. Bunu yazmağımın müəyyən səbəbləri var. Artıq ABŞ okeanın o üzündən sursatlar daşımağa başlayıb. Deyənərsə olacaq ki, burada anormal heç nə yoxdur. Bəli, onsuz da bunun anormal olduğunu yazmıram. Yəni bir əməliyyat planı nədənsə nə qədər sursatdan, hansı silahlardan istifadə ediləcəyi əvvəlcədən müəyyən edilir. Yeri gəlmişkən, 12 günlük İran-İsrail toqquşmasının 9-cu günündən etibarən İsrail tərəfi helikopterlərlə İran dronlarını "ovlamağa" başlamışdı. Biz yazanda ağız əyirlər, Qərbin analitikləri də bunu HHM sistemlərinin raketlərinin tükənməsi ilə əlaqələndirirdilər. Artıq İsrail İran dronlarının ovuna müharibənin 3-cü günündən helikopterlərlə çıxmağa başlayıb. İsrail də fərqindədir ki, proses uzanacaq.

Hesab edirəm ki, İranın müqaviməti artıqca və davam etdikcə, ABŞ və İsrail tərəfi yeni şeylər düşünmək məcburiyyətində qalacaqlar. Əlavə olaraq qeyd edim ki, ABŞ-nin kürd qruplarını aktivləşdirməsi məsələsi də bir növ "tükənmə" ehtimalı ilə bağlıdır. Qeyd etdiyim kimi, sursat tükənməyən sərvət deyil. Rusiya-Ukrayna müharibəsi ilə bağlı NATO-nun keçmiş baş katibi dəfələrlə bildirmişdi ki, onların anbarları boşalır. Avropanın bir neçə ölkəsi də bunu etiraf etmişdi. Patriot raketləri ilə bağlı ABŞ-nin açıqlamaları məlumdur. Ona görə də bəluclar, Taliban və kürd faktoru əsas karta çevriləcək.

Müharibədən əvvəl də dəfələrlə yazırdım ki, İran Hörmüz boğazını bağlayacaq. Bir çoxları buna istehza ilə yanaşırdı, "Çinə görə etməz" deyirdi. Bu insanlar bir şeyi anlamır ki, ölüm-dirim savaşına girən ölkə hansısa ölkənin iqtisadiyyatını düşünməz.

